NOVARA
CONSULTING GROUP

This document was translated from English by machine and may contain mistakes. The English original is at https://www.novaracg.com/2026/07/07/the-credibility-trap-when-early-stage-deaf-and-disabled-governance-work-is-rejected-before-it-can-mature/.

Güvenilirlik Tuzağı: Erken Aşama Deaf ve Engelli Yönetişim Çalışmaları Olgunlaşmadan Önce Reddedildiğinde

Heather Grizzle · July 7, 2026

Deaf and disabled-led governance work is often rejected before it can mature. The credibility trap, and how due diligence differs from gatekeeping.

İçindekiler

1. Erken Aşama Çalışma, Anlaşılır Hale Gelmeden Önce Dağınıktır
2. Deaf ve Engelli Öncülüğündeki Çalışma İçin Daha Dar Pay
3. Durum Tespiti Kapı Bekçiliği Değildir
4. Bunun İşaret Dili Yapay Zekâsı Yönetişimi İçin Neden Önemli Olduğu
5. Bağımsız Değerlendirme Çerçeveleri İçin Gerekçe
6. Güvenilir Erken Aşama Çalışmanın Kamuoyuna Borçlu Olduğu
7. Kurumların Gelişmekte Olan Çalışmayı Reddetmeden Önce Sorması Gerekenler
8. Önümüzdeki Çalışma

Gelişmekte olan teknolojilerin kamuya açık biçimde inşa edilmesine izin verilir. Gelişmekte olan hesap verebilirlik çerçevelerine de aynısı için izin verilmelidir. Bu iki izin arasındaki asimetri tesadüfi değildir ve tarafsız da değildir.

Her yeni kurum, özünün sunumunu geride bıraktığı bir dönemden geçer. Analiz, antetli kağıttan önce var olur. Bu durum sıra dışı değildir ve çoğu alanda hoş görülür. Ancak Deaf ve engelli öncülüğündeki yönetişim çalışmaları için erken dönem kusurluluğu farklı ele alınır: bir gelişim aşaması olarak değil, bir hüküm olarak. Sonuç, bir güvenilirlik tuzağıdır; engelli öncülüğündeki çalışmanın, kurumsallaşana

kadar güvenilmeyeceği, ancak her erken aşama çaba zaten tam olgunlaşmış görünmediği için reddedildiğinden kurumsallaşamayacağı döngüsel bir standarttır. Bu makale bu tuzağı adlandırmakta, onu meşru durum tespiti (due diligence) gereksinimlerinden ayırmakta ve işaret dili yapay zekâsı yönetişiminin yeni ortaya çıkan alanının bu ikisinin birbirine karıştırılmasına göz yumamayacağını savunmaktadır.

Erken Aşama Çalışma, Anlaşılır Hale Gelmeden Önce Dağınıktır

Erken aşama çalışma, kurumsal olarak anlaşılır hale gelmeden önce genellikle dağınıktır. Web siteleri yeniden düzenlenir. Çerçeve adları değişir. Kamuya açık bilgilendirmeler iyileşir. Liderlik sayfaları düzeltilir. İletişim e-postaları birleştirilir. Bunların hiçbiri bir danışmanlık grubunun, araştırma girişiminin, savunuculuk projesinin veya yönetişim çerçevesinin erken yaşamında olağan dışı değildir. Aslında bu, kurumsal oluşumun normal dokusudur. Bugün erişilebilirlik politikası, standart geliştirme ve teknoloji yönetişiminde otoriter kabul edilen kuruluşların hepsi, şu anki olgun hallerinin karşılayacağı denetime dayanamayacak önceki versiyonlarından geçmiştir.

O dönemde önemli olan, çalışmanın şimdiden bitmiş görünüp görünmediği değildir. Önemli olan, iyi niyetle netleştirilip netleştirilmediği, düzeltilip düzeltilmediği ve güçlendirilip güçlendirilmediğidir: hataların savunulmak yerine kabul edilip edilmediği, kapsamın dürüstçe belirtilip belirtilmediği ve kamuoyu kaydının zamanla iyileşip iyileşmediğidir. Anlamlı erken sinyal, cila değil, gidişattır (trajectory). Materyallerini hızla düzelten ve geliştirmekte olanı açıklayan bir kuruluş, altyapısı görünür biçimde hâlâ inşa halinde olsa bile, güvenilir bir şekilde davranıyor demektir.

Deaf ve Engelli Öncülüğündeki Çalışma İçin Daha Dar Pay

Ancak Deaf ve engelli öncülüğündeki çalışmalar için erken kusurluluk payı genellikle çok daha küçüktür. Gelişmekte olan bir kuruluş; analizinin kalitesine, sorularının gerekliliğine veya ele almaya çalıştığı kamusal riske göre değil, zaten tam kaynaklı bir kurum gibi görünüp görünmediğine göre yargılanabilir. Güncel olmayan bir web sitesi referansı, eksik bir özgeçmiş, genel bir e-posta adresi veya kusurlu bir kamuoyu görünürlüğü hızla reddetme gerekçesine dönüşebilir. Çalışma, özüne göre

değerlendirilmez. Genellikle kaynak, erişim, personel ve kurumsal güven gerektiren bir cila kazanmadığı için reddedilir.

İşte tuzak burada kapanıyor. Deaf ve engelli bireylere rutin olarak kendi sistemlerimizi inşa etmemiz, kendi kanıtlarımızı üretmemiz, kendi uğradığımız zararları belgelememiz ve kendi yönetişim araçlarımızı yaratmamız söyleniyor. Bu talimat iyi niyetle, çoğu zaman bu araçları kendileri inşa etmeyi reddetmiş olan kurumlar tarafından veriliyor. Ancak bu sistemler tüm yeni sistemlerin başladığı erken aşama biçiminde başladığında, tam da erken aşamada oldukları için şüpheli muamelesi görüyorlar. Döngüsellik tamamlanıyor: kurumsallaşana kadar bize güvenilmez, ancak her erken aşama çaba zaten kurumsallaşmış görünmediği için reddedilirse kurumsallaşamayız. Bu arada cila, eşit biçimde dağılmış değildir. Finansman, personel, profesyonel ağlar ve önceki kurumsal erişimin bir sonucudur; yani bağımsız engelli öncülüğündeki çalışmayı zorunlu kılan dışlamaların bir sonucudur.

Kurumsallaşana kadar bize güvenilmez, ancak her erken aşama çaba zaten kurumsallaşmış görünmediği için reddedildiğinden kurumsallaşamayız.

Durum Tespiti Kapı Bekçiliği Değildir

Bunların hiçbiri durum tespitine (due diligence) karşı bir argüman değildir. Durum tespiti önemlidir ve söz konusu olan erişilebilirlik, tedarik, kamu güveni ve engelli topluluklar olduğunda daha da önemlidir, daha az değil. Kamuya açık kuruluşlar kim olduklarını, ne yaptıklarını, kimin liderlik ettiğini, çıkar çatışmalarının neler olduğunu ve çerçevelerinin nasıl geliştirildiğini net biçimde ortaya koymalıdır. Bu standart, herhangi bir satıcı, kâr amacı gütmeyen kuruluş, kamu kurumu veya araştırma girişimi için geçerli olduğu kadar Novara Consulting Group için de tam olarak geçerlidir. Bu alanda şeffaflık isteğe bağlı değildir ve hiçbir kuruluş iyi niyet veya topluluk üyeliği gerekçesiyle bundan muaf tutulmamalıdır.

Ancak durum tespiti ile kapı bekçiliği arasında bir fark vardır ve bu fark, tutum kadar süreçle de ilgilidir. Durum tespiti netleştirme talep eder. Kapı bekçiliği, netleştirme ihtiyacını meşruiyetsizliğin kanıtı sayar. Durum tespiti, düzeltilebilir sunum sorunlarıyla esasa dair kusurlar arasında ayrım yapar. Kapı bekçiliği ikisini aynı

kategoriye sokar. Durum tespiti çalışmayı inceler. Kapı bekçiliği web sitesinde durur. İlk tutum, değerlendirmenin her iki tarafında da daha iyi kurumlar üretir. İkincisi ise yalnızca daha sessiz bir alan üretir; bu alanda denetimden sağ çıkan tek sesler, zaten finanse edilmiş olarak gelenlerdir.

Bunun İşaret Dili Yapay Zekâsı Yönetişimi İçin Neden Önemli Olduğu

Bu ayrım soyut değildir. Kamu kurumlarının, okulların, üniversitelerin, sağlık sistemlerinin ve engelli kuruluşlarının; erişilebilirlik, kapsayıcılık, otomasyon ve dilsel erişim hakkında iddialarda bulunan ürünleri giderek daha fazla değerlendirmesi istendiği, yeni ortaya çıkan işaret dili yapay zekâsı yönetişimi alanında bu ayrım son derece önemlidir. Bu iddiaların birçoğu son derece sonuç doğurucudur. Tedarik kararlarını, çevirmen emeğini, DeafBlind erişimini, acil durum iletişimini, eğitimsel erişimi ve medeni haklara uyumu şekillendirebilir. Bir hastane kabul sürecinde veya bir devlet okulu sınıfında uygulanan bir işaret dili yapay zekâsı sistemi bir yenilik değildir; hukuki ve insani sonuçları olan bir erişim kararıdır.

Yine de bu iddiaları değerlendirmek için mevcut kamu araçları yeterince gelişmemiştir. Tedarik görevlilerinden, dilsel araçlar olmadan dilsel geçerliliği değerlendirmeleri, bağımsız doğrulama standartları olmadan satıcı doğruluk iddialarını tartmaları ve Deaf topluluklarına hesap verebilirliğin gerçekte ne gerektireceğine dair hiçbir çerçeve olmadan topluluk hesap verebilirliğini yargılamaları isteniyor. Değerlendirme altyapısı, ticari altyapıyla aynı hızda ilerlememiştir ve ikisi arasındaki boşluk, yönetişim başarısızlıklarının yaşandığı yerdir.

Bağımsız Değerlendirme Çerçeveleri İçin Gerekçe

Bu boşluk, bağımsız yönetişim çalışmasının gerekli hale geldiği alandır. Satıcı ürünleri hakkında tek gerçek kaynağı satıcı öncülüğündeki anlatılar olamaz. Konferans görünürlüğü, topluluk hesap verebilirliğinin kanıtı sayılamaz. Teknik demolar tedarik denetiminin yerini tutamaz ve cilalı bir ürün sayfası bağımsız değerlendirmenin yerine geçemez. Kamu kurumları işaret dili yapay zekâsı sistemlerini satın alacak veya onaylayacaksa, daha zor sorular soran çerçevelere ihtiyaçları vardır: dilsel geçerlilik, uygulama bağlamı, insan gözetimi, engelli yönetişimi ve kontrollü koşullardaki kıyas performansı yerine gerçek dünya erişim sonuçları hakkında.

Bu türden bağımsız çerçeveler, neredeyse tanımı gereği, mevcut kurumların dışında başlayacaktır. Bağımsızlığın anlamı budur. Küçük, kusurlu ve tanıdık olmayan biçimde başlayacaklardır, çünkü bunları cilalı biçimde inşa edecek kaynaklara sahip kurumlar şimdiye kadar bunları hiç inşa etmeyi reddetmiştir. Erken aşamadaki Deaf ve engelli öncülüğündeki çerçeveler incelenmelidir. Aynı zamanda olgunlaşmalarına da izin verilmelidir. Bu iki ifade birbiriyle çelişmez. Ciddi çalışma; meydan okuma, revizyon, açıklama ve kamusal hesap verebilirlik yoluyla gelişir. Öz henüz ele alınmadan reddedildiğinde gelişmez.

Standart, en azından, tutarlı olmalıdır. Bir işaret dili yapay zekâsı satıcısı yinelemeler yapabiliyor, markasını yeniden konumlandırabiliyor, iddialarını revize edebiliyor, ortaklıklarını değiştirebiliyor ve ürün dilini güncelleyebiliyorsa, hâlâ yenilikçi sayılırken, Deaf ve engelli öncülüğündeki yönetişim çalışması da aynı gelişim sürecinden geçtiği için diskalifiye edilmemelidir. Gelişmekte olan teknoloji şirketlerinin kamuya açık biçimde inşa etmesine izin veriliyorsa, gelişmekte olan hesap verebilirlik çerçevelerinin de kamuya açık biçimde inşa etmesine izin verilmelidir.

Güvenilir Erken Aşama Çalışmanın Kamuoyuna Borçlu Olduğu

Yük yalnızca değerlendiricilerin üzerine düşmez. Erken aşama yönetişim çalışmasının kendine ait yükümlülükleri vardır ve bunları yerine getirmek, güvenilirliğin iddia edilmek yerine kazanılmasının yoludur. Güvenilirlik, kurumsal olarak zaten onaylanmış olmak anlamına gelmemelidir. Güvenilirlik; incelenebilecek kadar şeffaf, meydan okunabilecek kadar ciddi ve düzeltilebilecek kadar hesap verebilir olmak anlamına gelmelidir.

Erken aşamadaki kuruluşlar için bu standardın somut bir içeriği vardır. Özlemi başarı gibi sunmak yerine hâlâ geliştirilmekte olanı adlandırmak anlamına gelir. Hatalar tespit edildiğinde kamuya açık materyalleri hızla düzeltmek anlamına gelir. Bağlantıları, çıkar çatışmalarını ve bağımsızlığı açıkça ifade etmek anlamına gelir, böylece okuyucular çalışmayı tam bilgiyle tartabilir. Bir çerçevenin şu anda gösterebildiği şeyi, nihayetinde kanıtlamayı umduğu şeyden ayırmak anlamına gelir. Ve çalışmanın zaman içinde doğrulanmasını kolaylaştırmak anlamına gelir: yöntemleri yayımlamak, revizyonları belgelemek ve denetimi savuşturmak yerine ödüllendiren kamuya açık bir kayıt bırakmak. Bunları yapan erken aşamadaki bir

kuruluş, hoşgörü istemiyor demektir. Başka herkesle aynı koşullarda değerlendirilmeyi istiyor demektir.

Kurumların Gelişmekte Olan Çalışmayı Reddetmeden Önce Sorması Gerekenler

Deaf ve engelli öncülüğündeki çalışmayı değerlendiren kurumlar için de güvenilirlik, kamuoyu görünürlüğüne bir göz atmaktan daha iyi bir etkileşim standardı gerektirir. Çalışmaya kimin liderlik ettiğini sorun. Çerçevenin nasıl geliştirildiğini sorun. Hangi kanıtları kullandığını ve henüz neyi kanıtladığını iddia etmediğini sorun. Çıkar çatışmalarının nasıl yönetildiğini sorun. Hangi toplulukların temsil edildiğini ve hangilerinin hâlâ masada eksik olduğunu sorun. Bunlar meşru sorulardır ve ciddi erken aşama çalışma bunları memnuniyetle karşılayacaktır.

> **İLGİLİ SORU**
>
> İlgili soru hiçbir zaman bir kuruluşun, bir değerlendiricinin tanıdığı kurumlara zaten benzeyip benzemediği değildir. İlgili soru, analizinin sağlam olup olmadığı, sorularının gerekli olup olmadığı ve davranışının hesap verebilir olup olmadığıdır.

Ancak erken altyapı eksikliklerini zihinsel yoksunlukla karıştırmayın. Gelişmekte olan bir kamuoyu görünürlüğünü uzmanlık eksikliğiyle karıştırmayın. Tanıdık olmayan otoriteyi meşruiyetsizlikle karıştırmayın. İlgili soru hiçbir zaman bir kuruluşun, bir değerlendiricinin tanıdığı kurumlara zaten benzeyip benzemediği değildir. İlgili soru, analizinin sağlam olup olmadığı, sorularının gerekli olup olmadığı ve davranışının hesap verebilir olup olmadığıdır. Bu iki soru arasında ayrım yapamayan bir değerlendirme, durum tespiti değildir. Ayrıcalığa karşı örüntü eşleştirmesidir.

Sonuçta daha derin mesele, olaya özgü değil yapısaldır. Bu, Deaf ve engelli bireylerin yönetişim, kanıt ve hesap verebilirlik üretmeleri istenen, ardından çalışmamız henüz bizi dışlamış olan o kurumlar tarafından üretilmiş gibi görünmediği için cezalandırıldığımız örüntüdür.

Önümüzdeki Çalışma

Novara Consulting Group, işaret dili yapay zekâsı erişimi, yönetişimi ve tedarik hazırlığı için bağımsız bir değerlendirme çerçevesi olarak SLAT Index, Sign Language Access Trust Index'i geliştirmeye devam etmektedir. Bu çalışma daha net kamuya açık materyaller, daha güçlü açıklama dili ve kapsamın daha kesin bir açıklamasını gerektirecektir. Bu iyileştirmeler zaten sürecin bir parçasıdır ve burada adlandırılmaları, bu makalenin savunduğu standardın bir parçası olduğu içindir.

Ancak daha büyük ilke Novara'nın ötesinde geçerlidir. Erken aşamadaki Deaf ve engelli öncülüğündeki yönetişim çalışması titiz bir incelemeyi hak eder. Aynı zamanda olgunlaşma, kamuya açık hale gelme ve kurumsal olarak faydalı olma konusunda adil bir şans hak eder. Onu sadece henüz kurumsal cila kazanmadığı için reddetmek, mevcut durumu korur. Deaf ve engelli toplulukları korumaz. Erişilebilirlik yönetişiminin güvenilir olması gerekiyorsa, otoriteyi yalnızca iktidar onu zaten kutsadıktan sonra tanıyamaz.

TİPS

Know something about a sign language AI system that the public should know? Send it to tips@novaracg.com. Every tip is read by me and kept confidential. If you work in the UK, writing to us is not by itself a protected disclosure under the Public Interest Disclosure Act 1998, so before you share employer information, check your options with Protect (protect-advice.org.uk), the free whistleblowing advice line.

SUPPORT NCG

NCG does this work without vendor money, so our findings stay ours. If it has been useful to you, you can support NCG's independent work here. NCG is a for-profit company, not a charity. Contributions are not tax-deductible and buy no service or influence.

Nasıl alıntılanır

Grizzle, H. M. (2026, July 7). Güvenilirlik Tuzağı: Erken Aşama Deaf ve Engelli Yönetişim Çalışmaları Olgunlaşmadan Önce Reddedildiğinde. Novara Consulting Group. https://www.novaracg.com/tr/2026/07/07/the-credibility-trap-when-early-stage-deaf-and-disabled-governance-work-is-rejected-before-it-can-mature/